

LATVIJAS REPUBLIKAS SATVERSMES TIESAS KOLĒGIJA

Jura Alunāna iela 1, Rīga, LV 1010

Tālrunis: 67830735, 67210274 Fakss: 67830770
e-mail: tiesa@satv.tiesa.gov.lv

LĒMUMS PAR ATTEIKŠANOS IEROSINĀT LIETU

Rīgā

2023. gada 28. martā

Satversmes tiesas 4. kolēģija šādā sastāvā: kolēģijas priekšsēdētājs Jānis Neimanis, tiesneši Artūrs Kučs un Anita Rodiņa,

kolēģijas sēdē izskatījusi Satversmes tiesā saņemto [..] (turpmāk – Pieteikuma iesniedzēja) pieteikumu par lietas ierosināšanu (pieteikums Nr. 31/2023),

konstatēja:

1. No pieteikuma izriet, ka Pieteikuma iesniedzēja lūdz Satversmes tiesu atzīt Šķīrējtiesu likuma 14. panta piekto daļu un 16. pantu, kā arī 51. panta otrās daļas otro teikumu un Civilprocesa likuma 535. panta otro, trešo un ceturto daļu par neatbilstošu Latvijas Republikas Satversmes (turpmāk – Satversme) 92. panta pirmajam teikumam.

2. Šķīrējtiesu likuma 14. panta piektā daļa nosaka: „Šķīrējtiesnesim, izšķirot civiltiesisko strīdu, jābūt neatkarīgam, objektīvam un taisnīgam.”

Šķīrējtiesu likuma 16. pantā ir noteiktas situācijas, kurās šķīrējtiesnesis nav tiesīgs piedalīties lietas izskatīšanā, kā arī regulēta šķīrējtiesneša atstatīšana.

Atbilstoši Šķīrējtiesu likuma 51. panta otrās daļas otrajam teikumam šķīrējtiesas nolēmums nav pārsūdzams.

Saskaņā ar Civilprocesa likuma 535. panta otro daļu tiesa var izprasīt no pastāvīgās šķīrējtiesas lietu vai citu informāciju, ja tā nepieciešama šā panta pirmajā daļā minētā lēmuma pieņemšanai. Šā panta pirmajā daļā regulēta lēmuma par izpildu raksta izsniegšanu pastāvīgās šķīrējtiesas sprieduma piespiedu izpildei vai lēmuma par atteikumu izsniegt izpildu rakstu pastāvīgās šķīrējtiesas sprieduma piespiedu izpildei pieņemšanas kārtība.

Civilprocesa likuma 535. panta trešajā daļā noteikts, ka lēmums par izpildu raksta izsniegšanu pastāvīgās šķīrējtiesas sprieduma piespiedu izpildei nav pārsūdzams. Savukārt atbilstoši minētā panta ceturtajai daļai par lēmumu atteikt izsniegt izpildu rakstu pastāvīgās šķīrējtiesas sprieduma piespiedu izpildei var iesniegt blakus sūdzību 10 dienu laikā no lēmuma saņemšanas dienas.

3. Atbilstoši Satversmes tiesas likuma 20. panta piektajai daļai, lemjot par to, vai uz saņemtā pieteikuma pamata ir ierosināma lieta, kolēģija izvērtē, vai:

- 1) lieta ir piekritīga Satversmes tiesai;
- 2) iesniedzējs ir tiesīgs iesniegt pieteikumu;
- 3) pieteikums atbilst Satversmes tiesas likuma 18.–19.³ panta prasībām;
- 4) pieteikums nav iesniegts par jau izspriestu prasījumu;
- 5) pieteikumā ietvertais juridiskais pamatojums vai faktisko apstākļu izklāsts pēc būtības nav mainījies salīdzinājumā ar iepriekš iesniegto pieteikumu, par kuru lēmusi kolēģija.

4. Saskaņā ar Satversmes tiesas likuma 16. panta 1. punktu Satversmes tiesa izskata lietas par likumu atbilstību Satversmei. Līdz ar to pieteikumā ietvertais prasījums ir piekritīgs Satversmes tiesai.

5. Pieteikuma iesniedzēja apstrīd divu likumu normu atbilstību Satversmei.

Satversmes tiesas likuma 18. panta otrā daļa noteic, ka vairāku aktu apstrīdēšana vienā pieteikumā pieļaujama vienīgi šajā likumā norādītajos

gadījumos. Satversmes tiesa ir atzinusi, ka, ņemot vērā Satversmes tiesas procesa ekonomijas principu, atsevišķos gadījumos viena pieteikuma ietvaros var apstrīdēt arī vairāku normatīvo aktu normas, kas regulē savstarpēji cieši saistītus tiesību jautājumus (*sk., piemēram, Satversmes tiesas 2. kolēģijas 2008. gada 29. jūlija lēmumu par lietas ierosināšanu pēc pieteikuma Nr. 75/2008*).

Šķīrējtiesu likuma 14. panta piektā daļa un 16. pants regulē ar šķīrējtiesnešu objektivitāti saistītus jautājumus, bet šā likuma 51. panta otrā daļa nosaka aizliegumu pārsūdzēt šķīrējtiesas nolēmumus. Savukārt Civilprocesa likuma 535. panta otrā daļa regulē vispārējās jurisdikcijas tiesas kompetenci izprasīt informāciju no pastāvīgās šķīrējtiesas, lemjot par izpildu raksta izsniegšanu tās sprieduma izpildei. Turklāt minētā panta trešajā un ceturtajā daļā ir regulēti jautājumi, kas saistīti ar iespēju pārsūdzēt vispārējās jurisdikcijas tiesas galīgo lēmumu procesā par izpildu raksta izsniegšanu pastāvīgās šķīrējtiesas sprieduma izpildei. Tātad apstrīdētajās normās regulētie tiesību jautājumi ir dažādi un nav cieši saistīti, lai arī aktualizējušies vienā faktiskajā situācijā.

Līdz ar to pieteikums neatbilst Satversmes tiesas likuma 18. panta otrās daļas prasībām.

6. Papildus kolēģija norāda, ka konstitucionālajai sūdzībai jāatbilst arī citām Satversmes tiesas likuma 18. un 19.² pantā noteiktajām prasībām.

Saskaņā ar Satversmes tiesas likuma 19.² panta pirmo daļu konstitucionālo sūdzību Satversmes tiesai var iesniegt ikviena persona, kura uzskata, ka tai Satversmē noteiktās pamattiesības aizskar tiesību norma, kas neatbilst augstāka juridiska spēka tiesību normai.

6.1. No pieteikuma un tam pievienotajiem dokumentiem izriet, ka Latvijā izveidotā pastāvīgajā šķīrējtiesā viena šķīrējtiesneša sastāvā pret Pieteikuma iesniedzēju taisīts spriedums par parāda piedziņu un ka vispārējās jurisdikcijas tiesa pieņēmusi lēmumu par izpildu raksta izsniegšanu minētā sprieduma piespiedu izpildei. Pieteikuma iesniedzēja uzskata, ka šķīrējtiesnesis pretēji Šķīrējtiesu likuma 14. panta piektajai daļai nav bijis objektīvs un neesot Šķīrējtiesu likuma 16. pantā noteiktajā kārtībā atstatījies, taču neviena valsts institūcija

šķīrējtiesneša objektivitāti nepārbaudot. Pieteikuma iesniedzēja esot iebildusi pret šķīrējtiesneša objektivitātes trūkumu arī vispārējās jurisdikcijas tiesā procesā, kurā lemts par šķīrējtiesas sprieduma piespiedu izpildi, lūdzot Civilprocesa likuma 535. panta otrajā daļā noteiktajā kārtībā izprasīt papildu informāciju par šķīrējtiesneša darbību, taču vispārējās jurisdikcijas tiesa to neesot darījusi.

Atbilstoši Satversmes tiesas likumam personas pamattiesību aizskārums ir konstatējams, ja tieši apstrīdētā norma aizskar personai Satversmē noteiktās pamattiesības (*sk., piemēram, Satversmes tiesas 2020. gada 30. decembra lēmuma par tiesvedības izbeigšanu lietā Nr. 2020-08-01 11. punktu*).

Pieteikumā ir norādīti lietas faktiskie apstākļi un citētas judikatūras un tiesību doktrīnas atziņas par šķīrējtiesneša neatkarības un objektivitātes prasībām, kā arī pausts Pieteikuma iesniedzējas viedoklis par Šķīrējtiesu likuma 14. panta piektās daļas un 16. panta, kā arī Civilprocesa likuma 535. panta otrās daļas un 537. panta pirmās daļas 6. punkta piemērošanu konkrētajā situācijā. Tomēr Satversmes tiesa vispārīgā gadījumā nepārvērtē tiesību normu interpretācijas un piemērošanas jautājumus (*sal. sk. Satversmes tiesas 2017. gada 17. novembra lēmuma par tiesvedības izbeigšanu lietā Nr. 2017-01-01 11. punktu*). Pieteikumā ietvertie apsvērumi par vispārējās jurisdikcijas tiesas rīcību, piemērojot Šķīrējtiesu likuma 14. panta piekto daļu un 16. pantu, kā arī Civilprocesa likuma 535. panta otro daļu, nevar būt par pamatu lietas ierosināšanai Satversmes tiesā. Tādējādi no pieteikuma nav gūstams apstiprinājums tam, ka tieši minētās tiesību normas, nevis to piemērošana konkrētajā situācijā rada Pieteikuma iesniedzējai Satversmē ietvertu pamattiesību aizskārumu.

Līdz ar to pieteikums par Šķīrējtiesu likuma 14. panta piektās daļas un 16. panta, kā arī Civilprocesa likuma 535. panta otrās daļas neatbilstību Satversmes 92. panta pirmajam teikumam neatbilst Satversmes tiesas likuma 19.² panta pirmās daļas un sestās daļas 1. punkta prasībām.

6.2. No pieteikuma izriet, ka Pieteikuma iesniedzēja vēlas arī to, lai viņai būtu nodrošināta iespēja valsts tiesā pārsūdzēt šķīrējtiesas spriedumu, taču Šķīrējtiesu likuma 51. panta otrās daļas otrais teikums to liedz.

Satversmes tiesas likuma 19.² panta sestās daļas 1. punkts kopsakarā ar 18. panta pirmās daļas 4. punktu, iesniedzot konstitucionālo sūdzību, prasa pamatot, ka apstrīdētā norma attiecas uz tādām pieteikuma iesniedzēja tiesībām, kas ietilpst kādu Satversmē ietvertu pamattiesību tvērumā un pastāv tieši viņa pamattiesību aizskārums (*sk. Satversmes tiesas 2016. gada 23. novembra lēmuma par tiesvedības izbeigšanu lietā Nr. 2016-02-01 5. punktu*).

Satversmes tiesa jau ir atzinusi, ka Satversmes 92. panta pirmā teikuma tvērumā neietilpst abstrakta personas interese pārsūdzēt šķīrējtiesas spriedumu, proti panākt tā tiesiskas pamatotības pārbaudi apelācijas vai kasācijas kārtībā (*sk. Satversmes tiesas 2023. gada 23. februāra sprieduma lietā Nr. 2022-03-01 9.3. punktu*). Ņemot vērā minēto, pieteikumā nav pamatots, ka ar Šķīrējtiesu likuma 51. panta otrās daļas otro teikumu būtu aizskartas tādas Pieteikuma iesniedzējas tiesības, kas ir ietvertas Satversmes 92. panta pirmajā teikumā.

Līdz ar to pieteikums par Šķīrējtiesu likuma 51. panta otrās daļas otro teikumu neatbilst Satversmes tiesas likuma 19.² panta pirmajā daļā un sestās daļas 1. punktā, kā arī 18. panta pirmās daļas 4. punktā noteiktajām prasībām.

6.3. Pieteikuma iesniedzēja arī norādījusi, ka saskaņā ar Civilprocesa likuma 535. panta trešo daļu lēmums par izpildu raksta izsniegšanu pret viņu taisītā šķīrējtiesas sprieduma izpildei nav pārsūdzams. Tomēr atbilstoši minētā panta ceturtajai daļai par lēmumu atteikt izsniegt izpildu rakstu šķīrējtiesas sprieduma piespiedu izpildei var iesniegt blakus sūdzību. Šāda situācija esot pretrunā ar Satversmes 92. panta pirmajā teikumā ietverto pušu līdzvērtīgu iespēju principu.

Satversmes tiesa ir atzinusi, ka personas pamattiesību aizskārums parasti pastāv, ja tiesību norma, kuru persona uzskata par neatbilstošu augstāka juridiska spēka normām, tai ir piemērota. Tomēr pamattiesību aizskārums var tikt konstatēts arī gadījumos, kad apstrīdētā norma personai nav piemērota, bet pastāv tāds apstākļu kopums, kas ļauj Satversmes tiesai pārliecināties par aizskāruma esamību (*sk., piemēram, Satversmes tiesas 2013. gada 10. maija sprieduma lietā Nr. 2012-16-01 21.1. punktu*).

Pieteikumā ir norādīts uz Pieteikuma iesniedzējai Satversmes 92. panta pirmajā teikumā ietvertā pušu līdzvērtīgu iespēju principa pārkāpumu, kuru rada

Civilprocesa likuma 535. panta trešā daļa. Tomēr no pieteikuma nav gūstams apstiprinājums tam, ka Civilprocesa likuma 535. panta ceturtnā daļa būtu piemērota tieši Pieteikuma iesniedzējai, vai arī tam, ka pastāv tāds apstākļu kopums, kas ļautu Satversmes tiesai pārliecināties par minētās tiesību normas radītā pamattiesību aizskāruma esību.

Līdz ar to pieteikums par Civilprocesa likuma 535. panta trešās daļas (turpmāk – apstrīdētā norma) atbilstību Satversmes 92. panta pirmajam teikumam atbilst Satversmes tiesas likuma 19.² panta pirmajā daļā un sestās daļas 1. punktā noteiktajām prasībām, bet pieteikums par Civilprocesa likuma 535. panta ceturtnās daļas atbilstību Satversmes 92. panta pirmajam teikumam – neatbilst.

7. Turklāt saskaņā ar Satversmes tiesas likuma 18. panta pirmās daļas 4. punktu pieteikumā ir jānorāda juridiskais pamatojums. Par juridisko pamatojumu Satversmes tiesas likuma izpratnē atzīstama juridiskā argumentācija, kurā pamatota apstrīdētās normas neatbilstība pieteikumā norādītajai augstāka juridiska spēka tiesību normai.

Pieteikumā ir izklāstīti lietas faktiskie apstākļi un pausts Pieteikuma iesniedzējas viedoklis, ka apstrīdētā norma neatbilst Satversmes 92. panta pirmajā teikumā ietvertajam pušu līdzvērtīgu iespēju principam, jo neļauj pārsūdzēt lēmumu par izpildu raksta izsniegšanu pastāvīgās šķīrējtiesas sprieduma piespiedu izpildei. Turpretī par lēmumu atteikt izsniegt izpildu rakstu pastāvīgās šķīrējtiesas sprieduma piespiedu izpildei var iesniegt blakus sūdzību.

Satversmes tiesa ir atzinusi, ka pušu līdzvērtīgu iespēju princips izriet no taisnīgas tiesas jēdziena un ietilpst Satversmes 92. panta tvērumā. Šis princips liedz kādai no lietā iesaistītajām pusēm piešķirt būtiskas priekšrocības (*sk. Satversmes tiesas 2008. gada 2. jūnija sprieduma lietā Nr. 2007-22-01 16.4. punktu*). Tomēr procesuālo tiesību vienlīdzība nav absolūta (*sal. sk. Satversmes tiesas 2010. gada 30. marta sprieduma lietā Nr. 2009-85-01 14. punktu*). Noskaidrojot, vai tiesību norma atbilst minētajam principam, Satversmes tiesa pārbauda, vai pastāv kādas būtiskas sabiedrības intereses, starp kurām un pušu līdzvērtīgu iespēju principu jānodrošina taisnīgs līdzsvars, un vai

šāds līdzsvars patiešām ir sasniegts (*sal. sk. Satversmes tiesas 2022. gada 2. decembra sprieduma lietā Nr. 2021-42-01 13. punktu*). Pieteikumā juridiski argumenti par to, vai šādas būtiskas sabiedrības intereses pastāv un, ja jā, vai starp tām un pušu līdzvērtīgu iespēju principu patiešām ir nodrošināts taisnīgs līdzsvars, nav ietverti.

Līdz ar to pieteikums par apstrīdētās normas atbilstību Satversmes 92. panta pirmajam teikumam neatbilst arī Satversmes tiesas likuma 18. panta pirmās daļas 4. punktā noteiktajām prasībām.

Ņemot vērā konstatēto un pamatojoties uz Satversmes tiesas likuma 20. panta piektās daļas 3. punktu, Satversmes tiesas 4. kolēģija

nolēma:

atteikties ierosināt lietu pēc [..] pieteikuma (pieteikums Nr. 31/2023).

Lēmums nav pārsūdzams.

Kolēģijas priekšsēdētājs

Jānis Neimanis